

Česká gastroenterologická společnost ČLS JEP (org. č. 12) Czech Gastroenterological Society CzMA

Česká gastroenterologická společnost je multidisciplinární společností odborníků se zájmem o onemocnění zažívacích orgánů (od internistů s gastroenterologickým zaměřením, přes specializované a zkouškou potvrzené atestované gastroenterology, k chirurgům, radiologům a biochemikům, zabývajících se stejnou problematikou). Na rozdíl od podobných společností v zahraničí sdružuje naše společnost také část středních zdravotnických pracovníků, proto je počet našich členů, pracujících v gastroenterologii a sympatizujících s touto problematikou, podstatně vyšší. Členská základna postupně roste a přesáhla již počet 650.

Česká gastroenterologická společnost (ČGS) patří k nejstarším odborným společnostem u nás i v Evropě. Díky prof. MUDr. Z. Mařatkovi, DrSc., který byl jedním ze zakládajících členů a zůstal doživotním čestným prezidentem ČGS, máme poměrně přesné informace o začátku společnosti i o jejím dalším vývoji. Následující řádky jsou dílem prof. Mařatky a byly doplněny o sdělení dosud žijících bývalých předsedů K. Herforta, B. Niederleho a M. Jablonské.

Na jaře 1945 se sešlo na IV. interní klinice ve Všeobecné nemocnici v Praze 2 několik lékařů, pracujících v oboru nemocí trávicího ústrojí, aby založili českou společnost pro tento obor. Nejstarší z nich byl prof. Jiří Scheiner, známý propagátor gastroskopie a autor knihy o zánětech žaludku, doc. Karel Herfort, reprezentant české pankreatologie, oba z I. interní kliniky UK,

doc. Josef Mašek, tehdy asistent IV. interní kliniky, brzy potom přednosta Ústavu pro výzkum výživy lidu, a MUDr. Zdeněk Mařatka, asistent II. interní kliniky. Pozváni byli i profesori Josef Charvát, přednosta III. interní kliniky, a Miloš Netoušek, přednosta I. interní kliniky. Všichni snahu založit společnost podpořili a zvolili pracovní skupinu (Scheiner, Herfort, Mašek, Mařatka), aby připravila ustavující schůzi. Ta se konala dne 25. 10. 1945 a byl na ní zvolen předsedou Scheiner, jednatelem Mašek a zapisovatelem Mařatka. Herfort byl navržen na redaktora časopisu, který měl být založen, aby reprezentoval gastroenterologickou společnost. První pracovní schůze se konala 22. listopadu 1945, a tak začala dlouhá řada národních i mezinárodních odborných akcí, pokračující až do dnešní doby.

Po Scheinerovi, který odešel do Plzně jako přednosta interní kliniky, se stal předsedou Jiří Diviš, vedoucí II. chirurgické kliniky, a řídil společnost až do roku 1951. Vlivem sílící pozice komunistické strany ve vedení státu a prosazování jejích členů do vedoucích funkcí převzal předsednictví Mašek, který jako přednosta Ústavu pro výzkum výživy lidu, zdůrazňoval význam výživy v programu akcí, v náplni časopisu i v názvu společnosti. Ta se nazývala Česká společnost pro gastroenterologii a výživu a po sloučení s analogickou slovenskou společností byla přejmenována na Československou společnost pro gastroenterologii a výživu. Prof. Mašek vykonával funkci předsedy po dvě funkční období a v roce 1956 ho vystřídal dr. Čárský, přednosta chirurgické společnosti v Bratislavě. Po něm následoval doc. Herfort 1960–1964. Dalším předsedou se stal Z. Kojecký, přednosta II. interní kliniky v Olomouci. Nové volby se konaly na jaře 1969 v doznívající atmosféře pražského jara a z nich vzešel první a na řadu let poslední demokraticky zvolený výbor. Žádný z dosavadních členů výboru, ustanovených stranickou skupinou, kromě prof. Kojeckého, nezískal potřebný počet hlasů a nový výbor byl tehdy, až na jedinou výjimku, výborem nestraníků. Předsedou se stal Bohuslav Niederle, přednosta chirurgické kliniky v Motole, vědeckým sekretářem Přemysl Frič, asistent a později přednosta interního oddělení fakultní polikliniky. Výbor se v tomto demokratickém složení dlouho neudržel. V nastalé „normalizaci“ odešli členové, kteří se příliš angažovali pro Dubčekův obrodný proces, a na jejich místa bez volby nastoupili opět členové strany Mašek a Fučík, který se stal předsedou společnosti a zůstal jím po 3 funkční období, tj. v letech 1973 až 1985. Potom byl vystřídán Jablonskou, která dovedla společnost až do polistopadového období. Během normalizace z výboru společnosti postupně odešla většina nestraníků i po srpnu 1968 vyloučených nebo vyškrtnutých straníků, po roce 1972 zůstal jediným nestraníkem ve výboru Mařatka.

Po 17. listopadu 1989 se volby do nového výboru konaly na jaře 1990 a znamenaly odchod všech členů strany, až na jednoho. Předsedou byl zvolen prof. Mařatka a vědeckým sekretářem J. Kotrlík. Jedním z úkolů nového výboru byla nutnost vyrovnat se se změnami vyplývajícími z rozdělení Československa. Situace však nebyla příliš obtížná. Již od dob federace existovaly dvě dobře spolupracující gastroenterologické společnosti – česká a slovenská, které organizovaly střídavě po 2 letech národní gastroenterologické kongresy v českých zemích a na Slovensku. Tzv. československý výbor, skládající se ze 4 českých a 4 slovenských zástupců, vedený po 2 letech střídavě každou republikou, byl pozměněn na koordinační výbor pro spolupráci obou států v gastroenterologii. Také společnost změnila svůj název na Českou gastroenterologickou společnost.

V listopadu 1994 se konaly nové volby, předsedou se stal Jan Kotrlík a vědeckým sekretářem Julius Špičák.

Předsedové společnosti od jejího vzniku: 1945 Scheiner, 1946–1951 Diviš, 1951–1956 Mašek, 1956–1960 Čárský, 1960–1964 Herfort, 1964–1969 Kojecký, 1969–1973 Niederle, 1973–1985 Fučík, 1985–1990 Jablonská, 1990–1994 Mařatka, 1994–1998 Kotrlík.

V rámci společnosti byly vytvořeny speciální komise, z nichž Komise výživy se postupem doby připojila k samostatné společnosti výživy a zanikla. Endoskopická komise se naopak v roce 1990 rozšířila o styčné obory a stala se multidisciplinární sekci společnosti pod vedením prof. Dítěte z Brna.

ČGS je odbornou společností s dlouholetou tradicí, dobře vykonanou prací s mezinárodním dosahem a se slibnou perspektivou vzhledem k relativně nízkému průměrnému věku svých členů.

Významné aktivity

Po celou dobu své existence ČGS aktivně organizovala a pořádala odborné akce v podobě pracovních dnů, symposií, národních sjezdů a kongresů. V posledních desetiletích se celostátní kongresy konají s mezinárodní účastí, a to každé 2 roky – střídavě na Slovensku a v českých zemích. Od roku 1988 se z iniciativy doc. Jablonské konají v 2letém intervalu Diskusní a vzdělávací gastroenterologické dny v Karlových Varech. Každoročně jsou organizovány endoskopické dny středních zdravotníků a lékařů. Po změně politické situace vznikla trilaterální symposia. Z iniciativy Klodiho z Lince, Zehnera z Pasova a Shonové z Českých Budějovic se každoročně na jaře uskutečňují Česko-Bavorsko-Hornorakouské gastroenterologické dny, střídavě v uvedených zemích. Již šesté jednání proběhlo v roce 1996 opět v Českých Budějovicích. Nově se podařilo z popudu Bosseckerta z Jeny a Kotrlíka zorganizovat Česko-Polsko-Středoněmecké setkání, které má být rozšířeným pokračováním osvědčených bilaterálních symposií s názvem Pokroky v gastroenterologii, založených na počátku 70. let Petzoldem z Lipska a Fričem.

Společnosti se dostalo cti organizovat u nás několik velkých mezinárodních akcí. 8. evropský gastroenterologický kongres ASNEMGE 1968 v Praze (předseda Kojecký a sekretář Mařatka), 1. evropský kongres trávicí endoskopie ESGE 1968 v Praze (předseda Mařatka a sekretář Šetka), Mezinárodní symposium o urgentní endoskopii 1971 v Praze a Karlových Varech (předseda Mařatka a sekretář Šetka), Mezinárodní kongres koloproktologický 1981 v Praze (předseda Mařatka) a několik dílčích symposií mezinárodního rázu, jako Pražské endoskopické dny 1993, organizované Špičákem a Kotrlíkem za spolupráce s WSGE, pro 600 domácích a zahraničních účastníků.

Časopis

Časopis gastroenterologické společnosti se původně nazýval Gastroenterologia Bohemia. Později se názvy měnily: Sborník pro patofyziologii trávení a výživy, Československá gastroenterologie a výživa a Česko-Slovenská gastroenterologie a výživa. Po rozdělení bylo nutno změnit název našeho časopisu, který byl přejmenován tak, aby to odpovídalo současné situaci a byla zachována dosavadní spolupráce mezi českými a slovenskými členy redakční rady. Název se upravil na dnešní podobu Česká a Slovenská gastroenterologie (Czech and Slovak Gastroenterology).

Zahraněční spolupráce

Prof. dr. Z. Kojecký, DrSc., z titulu předsedy kongresu ASHEMGE v Praze 1968, byl prezidentem Evropské gastroenterologické společnosti v letech 1968–1972. Prof. dr. Z. Mařatka, DrSc. byl v letech 1976–1980 prezidentem Evropské společnosti trávicí endoskopie (ESGE), v letech 1978–1982 viceprezidentem Světové společnosti digestivní endoskopie (OMED), v letech 1980–1982 prezidentem Evropské koloproktologické společnosti a vedoucím komise pro endoskopickou terminologii společnosti OMED od roku 1978. Členy redakcí

zahraničních časopisů byli Mařatka, Jablonská a Kotrlík. Prof. Dítě byl zvolen do komise ASNEMGE. Řada členů výboru je čestnými členy zahraničních společností. Kotrlík a Špičák byli v roce 1995 členy školicí fakulty při školení ESGE pro 300 gastroenterologů z východní Evropy v maďarském Miskolci, které organizoval prof. Simon.

Předseda: Doc. MUDr. Julius Špičák, CSc.

Klinika gastroenterologie, IKEM, Praha

Vědecký sekretář: MUDr. Miroslav Zavoral

II. interní oddělení Ústřední vojenské nemocnice, Praha

Podklady zpracovali doc. MUDr. Julius Špičák, CSc., a doc. MUDr. Jan Kotrlík, CSc.

Neaktualizováno.